

۵۰۰
۴۱۶
۵۰۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مشاوره پیش از ازدواج

اصول، مبانی و راهبردهای علمی

مؤلف

دکتر مسعود جان بزرگی

پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

زمستان ۱۳۹۷

جان بزرگی، مسعود، ۱۳۴۰ -

مشاوره پیش از ازدواج: اصول، مبانی و راهبردهای علمی / مؤلفان مسعود جان بزرگی، مزگان آگاه هریس، ناهید نوری. —
قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۹۷.

چهارده، ۴۰۳ص: جدول، نمودار. — (پژوهشگاه حوزه و دانشگاه: ۴۶۵: روان شناسی: ۴۵)

ISBN: 978-600-298-202-5

بها: ۳۵۰۰۰ ریال

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه. ص. [۳۲۵] - ۳۸۱: همچنین به صورت زیرنویس.
نمایه.

۱. مشاوره ازدواج. ۲. Marriage counseling. الف. آگاه هریس، مزگان، ۱۳۴۹. ب. نوری، ناهید، ۱۳۴۴.

ج. پژوهشگاه حوزه و دانشگاه. د. عنوان.

۳۰۶/۸۱

۱۳۹۶م ۲۵/ج / HQ۱۰

شماره کتابشناسی ملی

۵۱-۵۹۲۱

مشاوره پیش از ازدواج (اصول، مبانی و راهبردهای علمی)

مؤلفان: دکتر مسعود جان بزرگی، (همکاران اصلی پژوهشی: ناهید نوری، دکتر مزگان آگاه، دکتر عباس پسندیده و دکتر مسعود آذریاجانی)

ناشر: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

صفحه آرای: اعتصام

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۷

تعداد: ۵۰۰ نسخه

لیتوگرافی: سعیدی

چاپ: قم- سبحان

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای پژوهشگاه حوزه و دانشگاه محفوظ و نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است.

قم: ابتدای شهرک پردیسان، بلوار دانشگاه، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، تلفن: ۰۲۵-۳۲۱۱۱۱۰۰ (انتشارات ۳۲۱۱۱۳۰۰)

نمایر: ۳۲۸۰۳۰۹۰، ص. پ. ۳۱۵۱-۳۷۱۸۵

تهران: خ انقلاب، بین وصال و قدس، کوی اُسکو، پلاک ۴، تلفن: ۶۶۴۰۲۶۰۰

www.rihu.ac.ir

info@rihu.ac.ir

www.ketab.ir/rihu

فروش

سخن پژوهشگاه

پژوهش در علوم انسانی [به منظور شناخت، برنامه‌ریزی و ضبط و مهار پدیده‌های انسانی] در راستای سعادت واقعی بشر ضرورتی انکارناپذیر و استفاده از عقل و آموزه‌های وحیانی در کنار داده‌های تجربی و در نظر گرفتن واقعیت‌های عینی و فرهنگ و ارزش‌های اصیل جوامع، شرط اساسی پویایی، واقع‌نمایی و کارآیی این‌گونه پژوهش‌ها در هر جامعه است.

پژوهش کارآمد در جامعه ایران اسلامی در گرو شناخت واقعیت‌های جامعه از یک‌سو و اسلام به‌عنوان متقن‌ترین آموزه‌های وحیانی و اساسی‌ترین مؤلفه فرهنگ ایرانی از سوی دیگر است؛ از این‌رو، آگاهی دقیق و عمیق از معارف اسلامی و بهره‌گیری از آن در پژوهش، بازنگری و بومی‌سازی مبانی و مسائل علوم انسانی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است.

توجه به این حقیقت راهبردی از سوی امام خمینی رحمته‌الله، بنیانگذار جمهوری اسلامی، زمینه شکل‌گیری دفتر همکاری حوزه و دانشگاه را در سال ۱۳۶۱ فراهم ساخت و با راهنمایی و عنایت ایشان و همت اساتید حوزه و دانشگاه، این نهاد علمی شکل گرفت. تجربه موفق این نهاد، زمینه را برای گسترش فعالیت‌های آن فراهم آورد و با تصویب شورای گسترش آموزش عالی در سال ۱۳۷۷ «پژوهشکده حوزه و دانشگاه» تأسیس شد و در سال ۱۳۸۲ به «مؤسسه پژوهشی حوزه و دانشگاه» و در سال ۱۳۸۳ به «پژوهشگاه حوزه و دانشگاه» ارتقا یافت.

پژوهشگاه تاکنون در ایفای رسالت سنگین خود خدمات فراوانی به جوامع علمی ارائه نموده است که از آن جمله می‌توان به تهیه، تألیف، ترجمه و انتشار ده‌ها کتاب و نشریه علمی اشاره کرد.

این اثر به عنوان منبع درسی مشاوره و روان‌شناسی در زمینه مشاوره ازدواج برای دانشجویان رشته روان‌شناسی و مشاوره در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری فراهم شده است که البته دیگر علاقه‌مندان به این زمینه تحقیقی نیز می‌توانند از آن بهره‌مند شوند.

از استادان و صاحب‌نظران ارجمند تقاضا می‌شود با همکاری، راهنمایی و پیشنهادهای اصلاحی خود، این پژوهشگاه را در جهت اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی یاری دهند.

در پایان پژوهشگاه لازم می‌داند از تلاش‌های مؤلف محترم اثر، آقای دکتر مسعود جان‌بزرگی و نیز از ناظر محترم اثر، آیت‌الله سید محمد غروی‌راد و ارزیاب محترم آقای دکتر علی فتحی آشتیانی سپاسگزاری کند.

فهرست مطالب

۱	مقدمه.....
---	------------

فصل اول: کلیات مشاوره پیش از ازدواج

۵	اهداف فصل.....
۵	۱- نکات کلی.....
۶	۲- تعریف ازدواج.....
۶	۳- اهمیت ازدواج.....
۸	۴- موانع ازدواج.....
۱۰	۵- گستردگی ازدواج.....
۱۰	۱-۵- افزایش طلاق رسمی.....
۱۲	۲-۵- طلاق عاطفی.....
۱۳	۶- جایگاه مشاوره پیش از ازدواج.....
۱۴	۷- تعریف و مشخصات مشاوره پیش از ازدواج.....
۱۶	۸- اهداف مشاوره پیش از ازدواج.....
۱۸	۹- تاریخچه استفاده از مشاوره پیش از ازدواج.....
۲۳	۱۰- ضرورت و اهمیت مشاوره پیش از ازدواج.....
۲۶	۱۱- ازدواج مطلوب و ازدواج نامطلوب.....
۲۶	۱-۱۱- ملاک‌های ازدواج.....
۲۸	۲-۱۱- ازدواج مطلوب.....
۳۰	۳-۱۱- ریخت‌شناسی زوجین پیش از ازدواج.....
۳۳	۱۲- غنی‌سازی آمادگی‌های پیش از ازدواج.....

۳۷ خلاصه فصل

فصل دوم: مروری بر پایه‌های نظری مشاوره پیش از ازدواج

۳۹ اهداف فصل

۳۹ ۱-۲. نکات کلی

۴۱ ۲-۲. رویکردهای نظری

۴۱ ۱-۲-۲. رویکرد تبادل اجتماعی

۴۲ ۲-۲-۲. نظریه تعامل نمادین

۴۴ ۳-۲-۲. نظریه سیستم‌های خانواده

۴۵ ۴-۲-۲. رویکرد ساخت‌نگری اجتماعی

۴۷ ۵-۲-۲. نظریه‌های تحولی

۴۹ الف) نظریه دلبستگی

۵۰ ب) نظریه بوم‌شناختی تحول انسان

۵۱ ۶-۲-۲. نظریه آدلری‌نگری

۵۲ ۷-۲-۲. نظریه صمیمیت

۵۲ مفهوم ایمنی

۵۲ مفهوم چرخه ترس

۵۴ مفهوم مسئولیت‌پذیری شخصی

۵۵ مفهوم مراقبت شخصی

۵۶ مفهوم برقراری ارتباط کارآمد

۵۷ مفهوم کار گروهی

۵۷ ۸-۲-۲. نظریه راه‌حل‌مدار

۵۹ ۱. تدارک نقشه منابع زوجین

۶۱ ۲. پردازش و تحلیل نقشه منابع

۶۳ ۳. دادن پسخوراند (فیدبک)

۶۳ ۹-۲-۲. الگوی چندبعدی سیستمی

۷۰ خلاصه فصل

فصل سوم: روان‌شناسی زن و مرد برای داوطلبان ازدواج

۷۱ اهداف فصل

۷۱ ۱-۳. نکات کلی

۷۳	۲-۳. تفاوت‌های زن و مرد.....
۷۴	۳-۳. تفاوت زن-مرد در هویت جنسیتی.....
۷۷	۴-۳. رویکردهای تفاوت زن-مرد.....
۷۷	۳-۴-۱. نظریه‌های فرهنگی-اجتماعی.....
۷۸	۳-۴-۲. نظریه تکاملی.....
۸۰	۳-۴-۳. فرضیه زیست‌شناختی.....
۸۰	۳-۴-۴. فرضیه گزینشی (پردازش گزینشی).....
۸۱	۳-۴-۵. فرضیه شباهت‌های جنسیتی.....
۸۱	۳-۵. نگاه زن و مرد به ازدواج.....
۸۲	۳-۶. تفاوت‌های شخصیتی میان دو جنس.....
۸۶	۳-۷. تفاوت زن و مرد در معیارهای انتخاب همسر.....
۹۲	۳-۷-۱. معیارهای ترجیحی دختران.....
۹۴	۳-۷-۲. معیارهای ترجیحی پسران.....
۹۵	۳-۷-۳. معیارهای فراجنسیتی.....
۹۶	۳-۸. نیازهای جنسیتی در تعامل زن و مرد.....
۱۰۲	۳-۹. جنسیت و مدیریت زندگی.....
۱۰۲	۳-۱۰. آسیب‌پذیری زن و مرد.....
۱۰۴	۳-۱۱. کاربرد دانش تفاوت فردی در مدیریت زندگی.....
۱۰۵	خلاصه فصل.....

فصل چهارم: مبانی مذهبی مشاوره پیش از ازدواج

۱۰۷	اهداف فصل.....
۱۰۷	۴-۱. نکات کلی.....
۱۱۰	۴-۲. عوامل پیش‌بینی‌کننده ازدواج موفق در اسلام.....
۱۱۰	۴-۲-۱. دین‌داری و ایمان.....
۱۱۶	۴-۲-۲. اخلاق و شخصیت.....
۱۲۰	۴-۲-۳. هماهنگی خانوادگی.....
۱۲۱	۴-۲-۴. تمایز یافتگی از خانواده.....
۱۲۴	۴-۲-۵. ملاک اقتصادی.....
۱۲۶	۴-۲-۶. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی.....
۱۳۰	۴-۲-۷. ملاک‌های جسمانی.....

۱۳۲	۴-۲-۸. بلوغ و آمادگی روان‌شناختی
۱۳۵	۴-۲-۹. سلامت روانی و عقلانی
۱۳۷	۴-۳. ملاک‌های ازدواج موفق برای پسران
۱۳۷	۴-۳-۱. دین‌داری و ایمان
۱۳۸	۴-۳-۲. توانایی اکرام و قدرت‌دهی زن
۱۳۹	۴-۳-۳. ارزش‌های اخلاقی
۱۳۹	۴-۳-۴. صلاحیت خانوادگی
۱۴۰	۴-۳-۵. ملاک‌های جسمانی دختر
۱۴۴	۴-۳-۶. معیارهای اقتصادی
۱۴۶	۴-۴. معیارهای ازدواج موفق برای دختران
۱۴۶	۴-۴-۱. دین‌داری و ایمان پسر
۱۴۷	۴-۴-۲. امانت‌داری
۱۴۸	۴-۴-۳. ارزش‌های اخلاقی پسر
۱۴۹	۴-۴-۴. مهارت مهرورزی پسر
۱۵۰	۴-۴-۵. اقتدار مسئولانه پسر
۱۵۱	۴-۴-۶. هماهنگی خانوادگی
۱۵۱	۴-۴-۷. ویژگی‌های جسمی
۱۵۱	۴-۴-۸. معیارهای اقتصادی (مسئولیت‌پذیری)
۱۵۲	۴-۵. پیش‌بینی‌کننده‌های ازدواج ناموفق
۱۵۴	۴-۶. الگوی پیشنهادی زندگی برای زوجین در اسلام
۱۵۸	جمع‌بندی: ارتقای کیفیت زندگی با دین‌داری
۱۵۹	خلاصه فصل

فصل پنجم: پیش‌بینی ازدواج موفق

۱۶۱	اهداف فصل
۱۶۱	۵-۱. نکات کلی
۱۶۲	۵-۲. ازدواج‌های خوب
۱۶۳	۱. عوامل کلی ثبات و استحکام زندگی
۱۶۶	۲. عوامل پیش‌بینی‌کننده مثبت
۱۶۶	۲-۱. /// ترتیب شماره اشتباه است /// عوامل جمعیت‌شناختی
۱۷۱	۵-۳-۲. شیوه آشنایی

۱۷۱	 ۵-۳-۳. عوامل خانوادگی
۱۷۲	 ۵-۳-۳-۱. زمینه خانوادگی
۱۷۴	 ۵-۳-۳-۲. محیط خانواده
۱۷۵	 ۵-۳-۳-۳. کیفیت زناشویی والدین
۱۷۵	 ۵-۳-۳-۴. روابط والد-فرزند و فرزندپروری
۱۷۸	 ۵-۳-۳-۵. نقش‌های خانواده
۱۷۹	 ۵-۳-۳-۶. خانواده همسر
۱۷۹	 ۵-۳-۴. عوامل مربوط به مذهب و بازخوردها
۱۸۰	 ۵-۳-۴-۱. پابندی مذهبی
۱۸۱	 ۵-۳-۵. علاقه‌مندی متقابل و نبود نگرانی
۱۸۱	 ۵-۳-۵-۱. نگرانی‌های اساسی
۱۸۲	 ۵-۳-۵-۲. سایر نگرانی‌ها
۱۸۲	 ۵-۳-۶. توافق در مواضع
۱۸۳	 ۵-۳-۷. عوامل شخصیتی
۱۸۶	 ۵-۳-۷-۱. سخت‌رویی
۱۸۷	 ۵-۳-۷-۲. درون‌گرایی-بیرون‌گرایی
۱۸۹	 ۵-۳-۷-۳. نوروزگرایی-ثبات هیجانی
۱۹۱	 ۵-۳-۷-۴. وظیفه‌شناسی، توافق‌گرایی و گشودگی به تجربه
۱۹۲	 ۵-۳-۸. عوامل اجتماعی-فرهنگی
۱۹۳	 ۵-۳-۸-۱. زمینه اجتماعی
۱۹۴	 ۵-۳-۸-۲. حمایت اجتماعی
۱۹۵	 ۵-۳-۸-۳. بافت فرهنگی-اجتماعی
۱۹۵	 ۵-۳-۸-۴. آثار مستقیم بافت‌های اجتماعی بر کیفیت زناشویی
۱۹۷	 ۵-۳-۸-۵. شیوه و مدت آشنایی با توجه به بافت اجتماعی
۲۰۰	 ۵-۳-۸-۶. قومیت و تعداد فرزند
۲۰۰	 عوامل کمی (فیزیک، زیبایی و...)
۲۰۱	 خلاصه فصل

فصل ششم: پیش‌بینی ازدواج ناموفق

۲۰۳	 اهداف فصل
۲۰۳	 ۶-۱. نکات کلی

۲۰۴	۲-۶. الگوهای مخرب در روابط زناشویی.....
۲۰۵	۳-۶. عوامل مربوط به ملاک‌ها.....
۲۰۶	۱-۳-۶. پیش‌بینی‌کننده‌های منفی در مذهب.....
۲۰۶	۲-۳-۶. ملاک‌های مربوط به عوامل جمعیت‌شناختی.....
۲۱۰	۳-۳-۶. ملاک‌های اخلاقی، شخصیتی.....
۲۱۱	۴-۶. آشنایی پیش از ازدواج.....
۲۱۱	۵-۶. روابط قبل از ازدواج.....
۲۱۳	۶-۶. عوامل مربوط به آمادگی‌های تحولی.....
۲۱۴	۱-۶-۶. عوامل تحولی.....
۲۱۵	۲-۶-۶. شیوه تحول دلبستگی: دلبستگی ناایمن.....
۲۱۶	۳-۶-۶. شکل‌گیری هویت زوجین.....
۲۱۷	۴-۶-۶. امید و اغماض.....
۲۱۸	۵-۶-۶. اراده و بی‌اختیاری.....
۲۱۸	۶-۶-۶. هدفمندی و بازداري.....
۲۱۹	۷-۶-۶. شایستگی و رخوت (سستی).....
۲۱۹	۸-۶-۶. وفاداری و انزوای طلبی (تکذیب‌گری).....
۲۲۱	۷-۶. عوامل مربوط به آسیب‌شناسی روانی.....
۲۲۵	۸-۶. پرخاشگری و خشونت.....
۲۲۷	اعتیادهای نوین.....
۲۲۸	۹-۶. عوامل مربوط به جهان‌بینی.....
۲۲۸	۱-۹-۶. نظریه زندگی.....
۲۲۹	۲-۹-۶. باورهای اساسی.....
۲۲۹	۱۰-۶. عوامل شناختی.....
۲۲۹	۱-۱۰-۶. عوامل مربوط به روان‌بده‌های بین‌فردی.....
۲۳۱	۲-۱۰-۶. شناخت‌های نادرست.....
۲۳۲	۳-۱۰-۶. خطاهای منطقی.....
۲۳۲	۴-۱۰-۶. اسناددهی ناروا.....
۲۳۴	خلاصه فصل.....

فصل هفتم: آمادگی‌های لازم برای مشاوره پیش از ازدواج

۲۳۵	اهداف فصل.....
-----	----------------

۲۳۵	۱-۷. نکات کلی.....
۲۳۷	۲-۷. شرایط مشاوره پیش از ازدواج.....
۲۳۸	۳-۷. اهداف عینی مشاوره پیش از ازدواج برای زوجین.....
۲۴۰	۴-۷. آگاهی‌های مشاور.....
۲۴۰	۱-۴-۷. شناخت ماهیت ازدواج خوب (موفق) و ازدواج بد (ناموفق).....
۲۴۲	۲-۴-۷. آگاهی از فرایند ازدواج و طلاق در جامعه خود.....
۲۴۳	۳-۴-۷. شناخت عوامل پیش‌بینی‌کننده مثبت، منفی و تعدیل‌گر.....
۲۴۴	۴-۴-۷. بررسی‌های مربوط به حوزه تخصصی.....
۲۴۴	۵-۷. شرایط مراجعان.....
۲۴۴	۱-۵-۷. بلوغ.....
۲۴۴	۲-۵-۷. عقل.....
۲۴۵	۳-۵-۷. اختیار و اراده.....
۲۴۵	۴-۵-۷. قدرت تصمیم‌گیری.....
۲۴۹	۶-۷. آگاهی‌های مراجعان در میا.....
۲۵۰	۱-۶-۷. پیش‌بینی‌کننده‌های قوی.....
۲۵۰	۲-۶-۷. خطرپذیری‌های ازدواج و عوامل آن.....
۲۵۰	۳-۶-۷. روان‌شناسی زن و مرد.....
۲۵۱	۴-۶-۷. تمایز واقعیت‌ها از خطاهای شناختی و فرض‌های نادرست.....
۲۵۱	۵-۶-۷. مهارت حل مسئله.....
۲۵۲	۶-۶-۷. فرایند تصمیم‌گیری و اصل داشتن مرجع (به‌ویژه معیار سوم).....
۲۵۲	۷-۶-۷. خودشناسی (روان‌شناختی).....
۲۵۲	۸-۶-۷. طراحی زندگی و داشتن نقشه.....
۲۵۴	خلاصه فصل.....

فصل هشتم: اصول، فرایند و مراحل مشاوره پیش از ازدواج

۲۵۵	اهداف فصل.....
۲۵۵	۱-۸. نکات کلی.....
۲۵۶	۲-۸. اصول، مکانیزم‌ها و فنون کلی مشاوره پیش از ازدواج.....
۲۵۶	۱-۲-۸. اصول نظری.....
۲۵۹	۲-۲-۸. اصول عملی.....
۲۶۲	۳-۸. فرایند مشاوره پیش از ازدواج.....

۲۶۲	 ۸-۳-۱. آزمایش های پزشکی- فیزیولوژیکی پیش از ازدواج
۲۶۳	 ۸-۳-۲. مراحل روان شناختی مشاوره پیش از ازدواج
۲۶۴	 ۸-۳-۲-۱. مرحله اول: ارزیابی فردی
۲۶۵	 الف) ارزیابی های اولیه
۲۶۶	 ۱. برقراری ارتباط و آشناسازی
۲۶۶	 ۲. ارزیابی شرایط مشاوره پیش از ازدواج
۲۶۷	 ۳. مشخصات جمعیت شناختی
۲۶۸	 ۴. ارزیابی چگونگی آشنایی و دوستی پیش از ازدواج
۲۷۰	 ۵. ارزیابی ملاک های انتخاب همسر
۲۷۰	 ۶. ارزیابی کلی خانواده ها
۲۷۵	 ۷. علاقه مندی، کشش متقابل و نگرانی ها
۲۷۷	 ۸. هماهنگی مواضع و باورها
۲۷۸	 ۹. آمادگی ها
۲۷۹	 تمایز یافتگی و هویت یافتگی نقش
۲۸۰	 وفاداری و گذشت
۲۸۰	 پابندی های مذهبی- ارزشی
۲۸۱	 آمادگی ها: شایستگی
۲۸۲	 مهارت های ارتباطی
۲۸۲	 تعامل
۲۸۳	 آمادگی: هدفمندی
۲۸۳	 قدرت تصمیم گیری و اراده
۲۸۴	 آمادگی ها: امید
۲۸۵	 خلاصه فصل

فصل نهم: فرایند مشاوره پیش از ازدواج؛ مرحله دوم بررسی هماهنگی ها

۲۸۷	 اهداف فصل
۲۸۷	 مقدمه
۲۸۸	 مرحله دوم بررسی هماهنگی زوجین
۲۸۸	 گام اول: ارزیابی های عینی (پرسشنامه ها، آزمون ها و ارزیابی های شناختی)
۲۸۹	 ۱. شرایط کلی تکمیل پرسشنامه ها
۲۹۰	 ۲. پرسشنامه ابعادی عوامل پیش بینی کننده

گام دوم: مصاحبه با زوجین (بررسی شاخص‌های خانوادگی، شخصی، تعامل و...).....	۲۹۰
گام سوم: تحلیل و امتیازبندی نتایج.....	۲۹۱
گام چهارم: تصمیم‌گیری هشیارانه و چگونگی بیان نتایج و خطرپذیری‌ها.....	۲۹۳
گام پنجم: آموزش نکات کلیدی.....	۲۹۵
برقراری ارتباط.....	۲۹۶
حل تعارض.....	۳۰۰
تعهد.....	۳۰۲
قرارداد.....	۳۰۴
مراقبت‌گری و انسجام.....	۳۰۵
ویژگی‌های فردی.....	۳۰۷
بیماری روانی و سوء مصرف مواد.....	۳۰۷
بیماری مزمن و درد.....	۳۰۸
سلامت روانی.....	۳۰۹
شخصیت یا مزاج.....	۳۰۹
ارزش‌ها و باورها.....	۳۱۲
نقاط قوت.....	۳۱۲
فرهنگ.....	۳۱۳
فرزندان.....	۳۱۴
موضوع روابط جنسی.....	۳۱۵
ازدواج دوباره.....	۳۱۸
گام ششم: درمان زوجی؛ حل تعارض و حل مسئله.....	۳۱۹
۱. تصمیم‌گیری و حل تعارض.....	۳۱۹
۲. حل مسئله.....	۳۲۰
۳. سبک زندگی و مهار استرس.....	۳۲۰
۴. مدیریت مشکلات روان‌شناختی.....	۳۲۰
۵. بخشش.....	۳۲۱
۶. نظریه زندگی: پابندی مذهب یا معیار سوم.....	۳۲۱
جمع‌بندی.....	۳۲۱
خلاصه فصل.....	۳۲۳

منابع و مأخذ ۳۲۵

References ۳۳۷

نمایه‌ها

نمایه آیات ۳۸۳

نمایه روایات ۳۸۵

نمایه اصطلاحات ۳۹۳

نمایه اشخاص ۳۹۵

مقدمه

مشاوره پیش از ازدواج تلاشی است تخصصی برای نجات زندگی و پیشگیری از شکل‌گیری یک زندگی پر خطر و تشکیل زندگی‌ای سالم برای جوانان متقاضی ازدواج یا کسانی که می‌خواهند ازدواج دوباره داشته باشند. در مشاوره پیش از ازدواج، همانند سایر حوزه‌های تخصصی روان‌شناسی، مشاور باید از توان علمی-حرفه‌ای لازم برخوردار باشد و از الگویی منسجم پیروی کند. مشاوره پیش از ازدواج (مپا)، زمانی از اعتبار لازم برخوردار است که مبتنی بر داده‌های فرهنگی آن جامعه باشد. بدون در نظر گرفتن ملاحظات فرهنگی چنین مداخله‌ای با بی‌اعتباری روبه‌رو خواهد شد، ولی این بدین معنا نیست که داده‌های علمی شکل گرفته براساس تجربه محققان دیگر کشورها را نازرنده کنیم بلکه پیگیری پژوهش‌ها نشان می‌دهد که پدیده‌های روان‌شناختی تا اندازه زیادی در سراسر دنیا همسان هستند.

در «مپا»^۱ داشتن دیدی چندبعدی از اهمیت و جامعیت مناسبی برخوردار است. اگر ازدواج را تشکیل یک سیستم پویا و پایدار خانواده بدانیم، متغیرهای گوناگونی ساختار، پویایی و پایداری خانواده را پیش‌بینی می‌کنند. پژوهشگران بسیاری در سراسر جهان تلاش کرده‌اند تا این متغیرها را به دقت شناسایی کنند و برخی از آنها نیز به شکل مطالعه طولی در پی شناسایی متغیرهایی بوده‌اند که پیش از ازدواج بتواند موفقیت ازدواج را پیش‌بینی کند. شگفت آنکه بیشتر ازدواج موفق را جمع کیفیت‌ها می‌دانند تا کمیت‌ها و بنابراین، متغیرهای معنوی مانند دین‌داری و اخلاق از اهمیت بالایی برخوردار هستند.

۱. «مپا» حروف نخست مشاوره پیش از ازدواج است که از این پس برای کوتاه‌تر شدن کلام در این کتاب از آن استفاده می‌شود.

الگوی این کتاب در صدد شکل‌دهی به چارچوب مشاوره‌ای با این هدف بوده و نتایج آن دارای پشتوانه‌ای بیش از ده سال مشاوره ازدواج با این نظام بوده است. مطالعات منابع دینی در این زمینه و در پنج سال گذشته، به غنای این الگوی مشاوره افزوده است، به گونه‌ای که امروزه در مدارس حوزه علمیه و بسیاری از مراکز مشاوره از این الگو استفاده می‌کنند. این الگو، افزون بر توجه به ابعاد مختلف، سهم هر عامل را به شکل مشارکتی برای مراجعان مشخص می‌کند. بنابراین، پس از مشاوره، مراجعان با این تصور که مشاور برای آنها تصمیم گرفته است، جلسه را ترک نمی‌کنند. ویژگی‌های این الگو از میا را می‌توان در موارد زیر خلاصه کرد:

۱. در نظر گرفتن ابعاد مختلف تصمیم برای ازدواج (اعم از ابعاد مادی تا معنوی)؛
 ۲. تعیین سهم قابل پیش‌بینی بودن هر عامل براساس پژوهش‌ها؛
 ۳. تعیین آمادگی هر فرد برای ازدواج؛
 ۴. رویارویی هر فرد با مسائلی که ممکن است در زندگی پیش بیاید؛
 ۵. استفاده از ابزارهای عینی معتبر (مانند آزمون‌های شخصیت)؛
 ۶. بینش‌یابی در اثر مصاحبه بالینی دقیق درباره محورهای مهم پیش‌بینی‌کننده ازدواج؛
 ۷. توجه به متغیرهایی که از تحلیل طلاق‌ها و نیز ازدواج‌های موفق صورت گرفته است؛
 ۸. توجه به متغیرهای دینی و فرهنگی در میا؛
 ۹. دسته‌بندی متغیرها به متغیرهای پیش‌بینی‌کننده مثبت، منفی و تعدیل‌گر به گونه‌ای که اهمیت متغیرهای مهم‌تر برجسته می‌شوند؛
 ۱۰. تسهیل تصمیم‌گیری و بینش‌دهی به مراجعان؛
 ۱۱. مشخص کردن خطوط آموزشی براساس نقاط ضعف زوجین؛
 ۱۲. مداخله بالینی در صورت لزوم برای رفع نقاط ضعف افراد و توانایی حل مسائل و نیز آماده‌سازی زوجینی که در برخی زمینه‌ها آمادگی ازدواج ندارند.
- این کتاب در دو بخش نظری و کتاب کار منتشر می‌شود. در بخش نظری، متخصصان با مبانی نظری و پژوهشی میا آشنا می‌شوند؛ در این بخش، ضمن آشنایی با مفاهیم اصلی، با روان‌شناسی زن و مرد در حد مورد نیاز زوجین، مبانی نظری و مذهبی میا و نیز عوامل پیش‌بینی‌کننده مثبت و منفی، شرایط و مراحل مشاوره پیش از ازدواج آشنا می‌شوند. کتاب کار که به شکل مجموعه‌ای مستقل منتشر می‌شود؛ همه ابزارها، پرسشنامه‌ها و نیز نحوه نمره‌گذاری آنها را آموزش داده است. همچنین، در پایان چگونگی محاسبه نمره میا و خطوط آموزشی را فرا می‌گیرند.

امید است که این مجموعه بتواند گامی هرچند کوتاه در جهت پایداری ازدواج‌ها و افزایش کیفیت زندگی زناشویی بردارد.

در پایان بر خود لازم می‌دانم از دانشجویان عزیزی که در شکل‌گیری این مجموعه به ما کمک کرده و همکاران گرامی از جمله سرکار خانم نوری که از بنیان این روش مشاوره بوده‌اند و نیز سرکار خانم دکتر آگاه که در گردآوری مطالب از متون علمی و نیز آماده‌سازی ابزارها کمک شایان و بی‌دریغی داشته‌اند و به‌عنوان همکاران اصلی این پژوهش کمک کرده‌اند، دانشمندان و فضایی حوزوی که پیگیر این مطالب بوده‌اند، قدردانی کنم. از حضرت آیت‌الله سیدمحمد غروی‌راد که با حمایت و بازخوانی این مجموعه و نیز استاد گرانقدر دکتر علی فتحی آشتیانی که داوری این نوشتار را بر عهده گرفتند و با رهنمودهای خود زمینه ارتقای این کتاب را فراهم آوردند، کمال سپاسگزاری را داشته باشیم و در پایان از اساتید گرامی حجج اسلام آقایان دکتر مسعود آذربایجانی و دکتر عباس پسندیده که در همه مراحل اجرای عملی و جهت‌دهی معنوی به مپا، همکار اصلی ما بوده‌اند؛ تشکر و قدردانی می‌کنم.

یادآور می‌شوم که ارسال نظرات و پیشنهادات شما می‌تواند در غنی‌سازی این مجموعه مؤثر باشد.

امید است با ایجاد آرامش در کنار همسران زمینه ایجاد مودت و رحمت از جانب ایزد منان فراهم شود و خانواده‌های پایدار زمینه پویایی جامعه را به سمت کمال واقعی ایجاد کنند.

مسعود جان‌بزرگی